

Ключевые слова: энергетические культуры, биоэнергетика, биомасса, биологическое топливо, биоэтанол, биоресурсы, возобновляемые источники энергии, статистическая отчетность, государственная поддержка, финансовое стимулирование.

Табл. 2. Рис. 2. Лит. 9.

Інформація про авторів

ЛЕПЕТАН Інна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3, e-mail: lepetan_inna@i.ua).

ЗДИРКО Наталія Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту та державного контролю, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: Natashka26@i.ua).

LEPETAN Inna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Accounting Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: lepetan_inna@i.ua).

ZDYRKO Nataliya – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Audit and State Control Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: Natashka26@i.ua).

ЛЕПЕТАН Інна Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського учёта, Вінницький національний аграрний університет (21008, г. Вінниця, ул. Солнечная, 3, e-mail: lepetan_inna@i.ua).

ЗДЫРКО Наталия Григорьевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры аудита и государственного контроля, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винниця, ул. Солнечная, 3, e-mail: Natashka26@i.ua).

УДК 336.226.11

**ПОДАТКОВА ЗНИЖКА З ПОДАТКУ
НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ:
ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ТА
ДОКУМЕНТАЛЬНЕ
ПІДТВЕРДЖЕННЯ[©]**

Т.Ф. ПЛАХТІЙ,
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та
оподаткування
в галузях економіки,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

Стаття присвячена актуальним питанням застосування податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб: за навчання вищим та середнім закладам освіти; на сплату частини суми процентів за іпотечним кредитом; на сплату страхових платежів; на переобладнання транспортного засобу; на будівництво доступного житла тощо. Розкрито особливості оподаткування операцій з надання податкової знижки, результатом чого є часткове повернення сплачених зобов'язань до бюджету.

© Т.Ф. ПЛАХТІЙ, 2018

Представлено законодавче регулювання операцій по визначенню податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб. У процесі дослідження виявлено особливості, які виникають при використанні фізичною особою-резидентом, яка отримує доходи у вигляді заробітної плати знижки з ПДФО. Це дало змогу уточнити класифікацію документів, які дають можливість скористатись правом на податкову знижку за ознакою “вид витрат”. Практичне значення статті полягає у можливості звернути увагу тих платників, які мають право на часткове повернення сплачених протягом звітного періоду зобов’язань за ПДФО з бюджету, на особливості цього механізму. При цьому мати можливість часткового повернення ПДФО за рахунок отримання повної інформації про послідовність дій, які необхідно виконати платнику, маючи підтверджувальні документи.

Ключові слова: облік, оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, документування, податкова знижка, оподатковуваний дохід, заробітна плата, фізична особа-резидент.

Рис. 9. Табл. 8. Літ.15.

Постановка проблеми. Запровадження в Україні певного виду податкових платежів має на меті наповнення державних та місцевих бюджетів з метою реалізації основних завдань, які покладаються на державу різних рівнів управління. Податки в залежності від їх виду та мети запровадження, окрім фіскальної функції, виконують регулюючу функцію, яка реалізується шляхом стимулювання, стримування та відтворення.

Податок на доходи фізичних осіб – плата фізичної особи за послуги, які надаються їй територіальною громадою, на території якої така фізична особа має податкову адресу (місце постійного або переважного проживання платника податку, місце реєстрації платника податку, визначене згідно з законодавством) або особи, що виплачує оподатковані доходи [9].

Залежно від мети запровадження податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) та з урахуванням особливостей, які діють в оподаткуванні, слід наголосити, що він виконує такі функції як фіскальну та стимулюючу.

Стимулююча функція щодо ПДФО виявляється через застосування податкової соціальної пільги, яка дозволяє зменшити базу оподаткування цим податком, та за рахунок цього зменшити розмір податкових зобов’язань, які необхідно сплатити з доходу, який отримано фізичною особою за звітний період. Крім того, діючим законодавством визначено механізм часткового повернення уже сплачених до бюджету податкових зобов’язань з ПДФО шляхом застосування податкової знижки.

Для фізичних осіб, які підпадають під категорію тих платників, що мають право на застосування податкової знижки і тим самим частково повернути з бюджету сплачені податкові зобов’язання, розкриття даного питання є надзвичайно актуальним для розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання оподаткування доходів фізичних осіб ПДФО піднімали у своїх працях такі вітчизняні вчені, як Н.Л. Правдюк, О.А. Подолянчук, Я.П. Іщенко, О.О. Любар [9], Н.М. Ткаченко та Н.О. Ільєнко [14], С.В. Бойко та О.О. Драган [1], Л.А. Задорожня [4], М.С. Онуфрик [6], Л.В. Юрчишина [15].

Бойко С.В. та Драган О.О. притримують гіпотези щодо “невідповідності фіскальної ефективності та соціальної справедливості податку на доходи фізичних осіб та посилення оподаткування в період соціальної та економічної нестабільності, підвищення рівня безробіття та зменшення реальних доходів населення” [1, с.38].

Ткаченко Н.М. та Ільєнко Н.О. висловлюють наступну позицію: “Існуюча податкова система в Україні (з питань оподаткування доходів (заробітної плати, пенсій громадян) діє без достатнього обґрунтування та врахування рівня життя населення” [14, с.113].

Оцінку фіскальної спрямованості податку на доходи фізичних осіб в цілому по Україні та в розрізі місцевого та державного бюджетів проведено Л.В. Юрчишиною [15, с.224].

Л.А. Задорожня, проаналізувавши діючі пільги з податку на доходи фізичних осіб в Україні, виявила їх недостатню регулятивну ефективність, що пов’язано із застосуванням податкової соціальної пільги та податкової знижки виключно до доходів у вигляді заробітної плати [4, с.29].

У статті С.О. Кучеркової розкривається сутність податкової знижки на навчання, вказується, хто має право скористатися нею, правила обчислення і заповнення Декларації про доходи та майновий стан [5, с.133].

Проте праці науковців мають більш фіскальне спрямування, тобто розкриття сутності та механізму дії даного податку з позиції бюджетоутворюючого платежу. Можливість повернути частину сплаченого ПДФО з бюджету дає підстави стверджувати про виконання цим податком соціальної функції.

Формулювання цілей статті. Метою написання статті є дослідження механізму визначення податкової знижки щодо ПДФО та документальне забезпечення операцій з її застосування, що дозволить підтвердити понесені витрати та скористатись правом на часткове повернення сплаченого податкового зобов’язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкова знижка для фізичних осіб, які не є суб’єктами господарювання – це документально підтверджена сума (вартість) витрат платника податку-резидента у зв’язку з придбанням товарів (робіт, послуг) у резидентів – фізичних або юридичних осіб – протягом звітного року, на яку дозволяється зменшення його загального річного оподаткованого доходу, одержаного за наслідками такого звітного року у вигляді заробітної плати, у випадках, визначених ПКУ [8].

Підставою для надання пільги є характер та суспільне значення здійснюваних платниками податків витрат [6, с.16].

Правом на податкову знижку з податку на доходи фізичних осіб у Вінницькій області за 2013 рік скористались 8500 осіб, які отримали з бюджету 8,3 млн грн. У 2015 році за результатами двох кварталів 3821 вінничанин скористався правом на податкову знижку за навчання. Це становить 85% усіх декларантів, які претендують на повернення коштів з бюджетного гаманця. Зокрема мешканці подільського краю перерахували на користь закладів освіти майже 28 млн грн та отримали право компенсувати з місцевого бюджету більше 4 млн грн сплаченого податку на доходи фізичних осіб. Результати деклараційної кампанії 2016 року вказують на те, що своїм правом на податкову знижку скористалось 7544 вінничанина. Після перерахунків для них сума податку до повернення з бюджету склала 9 029,1 тис. грн. За підсумками перших трьох місяців цього річного декларування громадянами доходів у 2017 році, 3068 вінничан, котрі подали декларації на отримання податкової знижки, після відповідних перерахунків мають право на повернення з бюджету 4 733,8 тисяч грн податку на доходи фізичних осіб. Кількість платників, які вже скористались своїм правом на податкову знижку, менша проти минулорічної на 95 осіб. Утім сума, яка має бути відшкодована їм з бюджету, перевищує показник перерахунку за січень-березень 2016 року на 872,7 тис. грн. Із загальної кількості претендентів на податкову знижку, як завжди, переважають ті, хто сплачував кошти на користь закладів освіти.

Їх є 2423 особи, або майже 78 відсотків. Громадян, які сплачували страхові платежі, дещо менше – 549, або близько 18 відсотків. Наступними у трійці лідерів є ті, хто користувався іпотечним кредитом – 66 осіб, або трохи більше 2 відсотків [13].

Виходячи із статистичних даних, представлених на сайті Державної фіскальної служби Вінницької області, бачимо що дії фізичних осіб по поверненню частини сплачено ПДФО до бюджету є досить активними.

Перелік витрат платника, дозволених до включення до податкової знижки, визначено ст. 166 Податкового кодексу України (далі – ПКУ), зокрема: частину суми процентів, сплачених за користування іпотечним кредитом; пожертвування або благодійні внески неприбутковим організаціям; суму коштів, сплачених на користь закладів освіти для компенсації вартості навчання; страхові платежі (внески, премії) за договорами довгострокового страхування життя та пенсійні внески в рамках недержавного пенсійного забезпечення; суму витрат на оплату допоміжних репродуктивних технологій; суму витрат на оплату державних послуг, пов'язаних з усиновленням дитини, включаючи сплату державного мита; суму коштів, сплачених у зв'язку з переобладнанням транспортного засобу; суму витрат на сплату видатків на будівництво (придбання) доступного житла, визначеного законом, у тому числі на погашення пільгового іпотечного житлового кредиту, наданого на такі цілі, та процентів за ним [8].

Автором статті раніше розпочато дослідження механізму застосування податкової знижки в контексті витрат на переобладнання транспортного засобу задля переходу на використання біопалива, результати представлено у публікації “Особливості оподаткування податком на доходи фізичних осіб операцій із переобладнання транспортного засобу задля використання альтернативного біопалива” [7]. Тому у даній статті на особливостях такого виду податкової знижки акцентувати уваги не має потреби.

Діюче законодавство визначає обмеження щодо розміру витрат, які можна віднести до складу податкової знижки. Методика їх визначення в одному випадку залежить від результатів діяльності самого платника податку, виходячи із доходу у вигляді заробітної плати, в іншому – встановлюється державою для усіх платників в однаковому розмірі. Види витрат з урахуванням обмежень визначених ПКУ, дозволених до включення до податкової знижки, які визначаються виходячи із результатів дохідності такого платника, представлено на рис. 1.

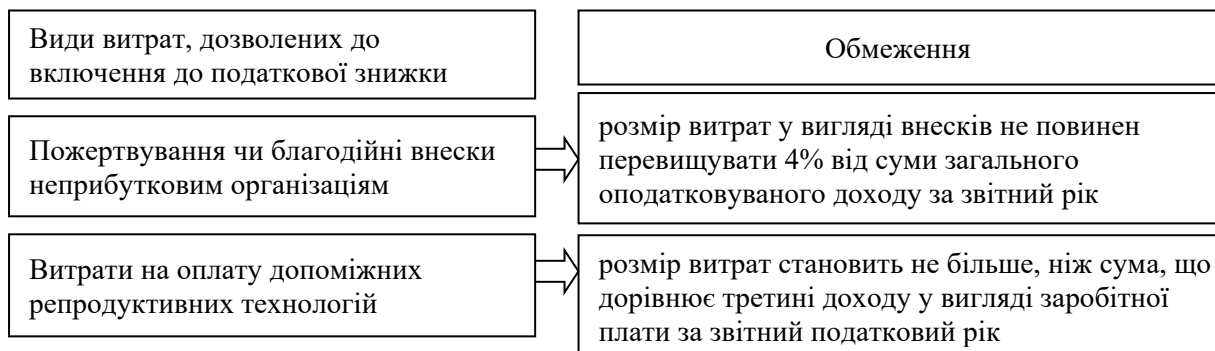

Рис.1. Обмеження витрат, дозволених до включення до податкової знижки залежно від розміру доходу платника податків у вигляді заробітної плати

Джерело: сформовано автором на підставі положень ПКУ в частині застосування податкової знижки з ПДФО

Обмеження розміру витрат, які визначаються без урахування обсягу доходів фізичних осіб, представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Обмеження розміру витрат за деякими видами податкової знижки у розрахунку за кожний повний або неповний місяць визначений згідно діючого законодавства

Види витрат	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
Кошти, сплачені на користь закладів освіти для компенсації вартості навчання	1610	1710	1710	1930	-
Страхові платежі (внески, премії) за договорами довгострокового страхування життя та пенсійні внески в межах недержавного пенсійного забезпечення					
➤ при страхуванні платника податку	1610	1710	1710	1930	2240
➤ при страхуванні члена сім'ї платника податку першого ступеня споріднення	805	855	855	965	1120

Джерело: сформовано автором на підставі положень ПКУ в частині застосування податкової знижки з ПДФО

За рештою видів витрат, які не включено до рис. 1 та табл. 2, обмежень не передбачено, їх враховують у повному обсязі до складу податкової знижки.

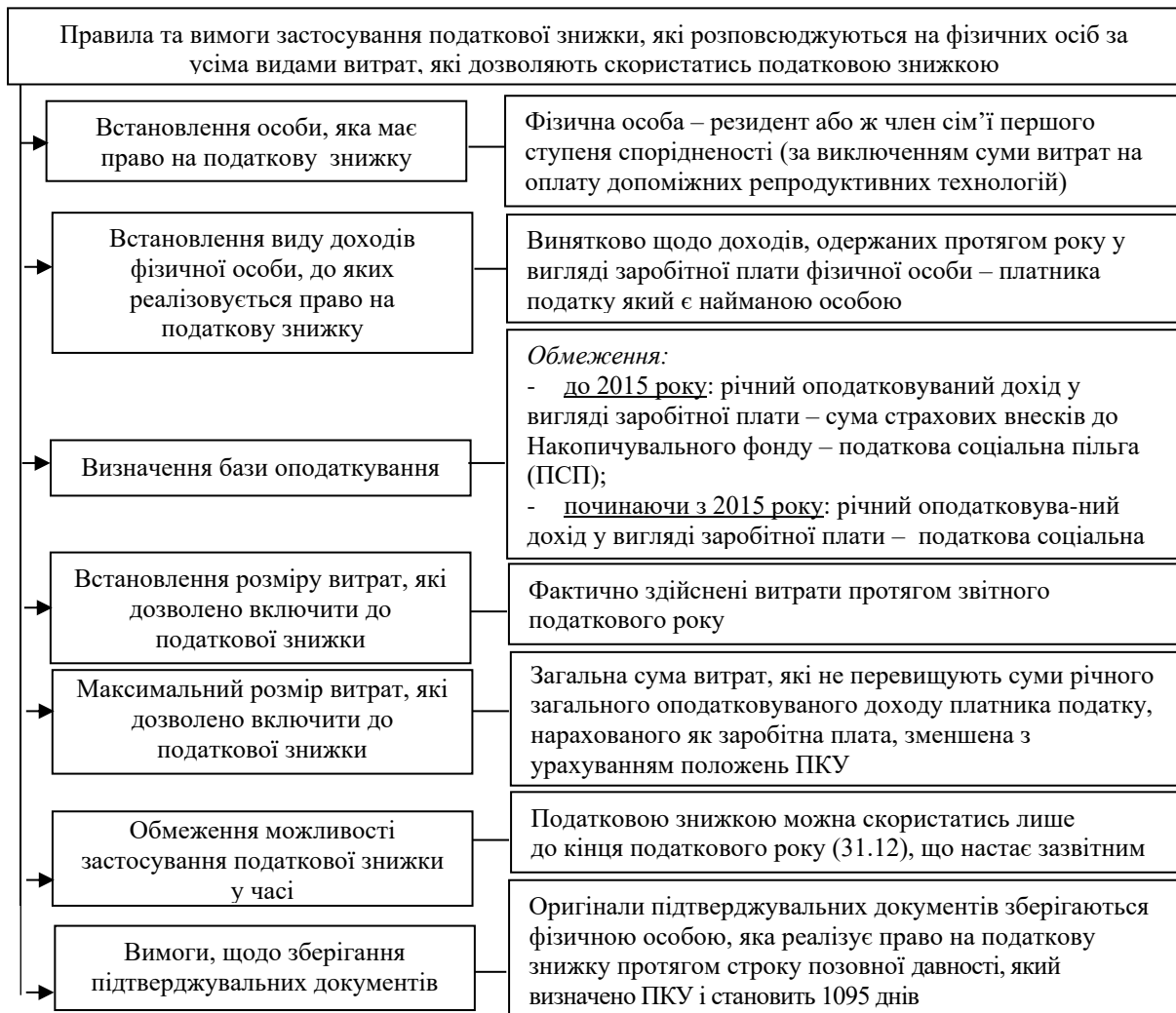

Рис. 2. Загальні правила та вимоги щодо застосування податкової знижки, які розповсюджуються на платників податку за усіма видами витрат

Джерело: Сформовано автором на підставі положень ПКУ в частині застосування податкової знижки з ПДФО

Правила та вимоги, які висуваються до платників діючим законодавством, що мають намір скористатись податковою знижкою, дотримання яких передбачено за усіма видами витрат, представлено на рис. 2.

Фізична особа – платник ПДФО зобов'язаний підтвердити задекларовані витрати, які формують податкову знижку певного виду. Пропонуємо наступний поділ документів, за ознакою “витрати, які дозволяють використати право на податкову знижку” на загальні та специфічні (рис.3).

Рис. 3. Класифікація первинних зведених документів та податкової звітності, які дають право на податкову знижку з ПДФО

Джерело: розроблено автором

Зрозуміло, що документи, які належать до групи “загальні” використовуються для підтвердження кожного дозволеного виду витрат, які дають право на податкову знижку. Специфічні – окреслюють специфіку податкової знижки, які застосовуються в результаті виникнення конкретного виду витрат, котрі відзначаються відмінними умовами щодо застосування.

Необхідно відзначити деякі особливості відображення понесених витрат, підтверджених розрахунковими документами, які платник податку планує використати у вигляді податкової знижки стосовно їх конкретного виду:

- довідка про отримані у звітному році доходи від роботодавця повинна містити інформацію про загальний річний оподатковуваний дохід, розмір застосовуваної податкової соціальної пільги та утриманого ПДФО;

- документи, які підтверджують суму сплачених страхових та пенсійних внесків, мають містити такі обов’язкові дані: дату сплати, прізвище платника, реквізити договору;

- у випадку погашення відсотків за користування іпотечним кредитом, платіжні документи повинні містити розгорнуту інформацію про погашення частини тіла кредиту та окремо суму відсотків за користування, оскільки в протилежному випадку виникнуть складнощі з визначенням розміру податкової знижки за цим видом витрат.

Використати право на податкову знижку можливо за умови подачі особисто платником податку Податкової декларації про майновий стан і доходи за формою та вимогами до оформлення, визначені наказом № 859. Фізичні особи, які мають намір реалізувати право на податкову знижку, зобов’язані зазначити у звітній формі відомості щодо:

- доходу, нарахованого (виплаченого, наданого) у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховані (виплачені, надані) у зв’язку із трудовими відносинами;

- розрахунку суми ПДФО, на яку зменшуються податкові зобов’язання у зв’язку із використанням права на податкову знижку;

- суми податку, на яку зменшуються податкові зобов’язання з ПДФО у зв’язку з використанням права на податкову знижку;

- відомості щодо суми ПДФО, що підлягає поверненню з бюджету за результатами звітного (податкового) року [11].

Розглянемо детальніше особливості надання податкової знижки за видами витрат. Найбільш розповсюдженим є використання фізичною особою права на податкову знижку за навчання. При цьому врахуємо зміни, які внесено до ПКУ, починаючи із 01.01.2017 року (рис. 4).

Платник податку має право включити у податкову знижку фактично здійснені ним протягом звітного податкового року витрати, сплачені на користь закладів освіти для компенсації вартості здобуття середньої професійної або вищої освіти такого платника податку та/або члена його сім’ї першого ступеня споріднення, який не одержує заробітної плати [8].

Членами сім’ї фізичної особи першого ступеня споріднення вважаються її батьки, чоловік або дружина, діти, у т.ч. усиновлені [8].

Фізичні особи, які реалізують право на отримання податкової знижки припускаються помилки в частині заповнення даних податкової декларації щодо витрат, понесених на оплату вартості навчання, оскільки механізм повернення сплачених зобов’язань за податком на доходи фізичних осіб передбачає

відображення сум ПДФО за календарний рік, тобто віднесення витрат за навчання, сплаченого за 2-й семестр попереднього навчального року і 1-й семестр поточного навчального року. При цьому не співпадає звітний період (з 01.01 по 31.12 звітного року) для визначення витрат, понесених на навчання та термін навчального року (01.09. попереднього року по 06.07. поточного року).

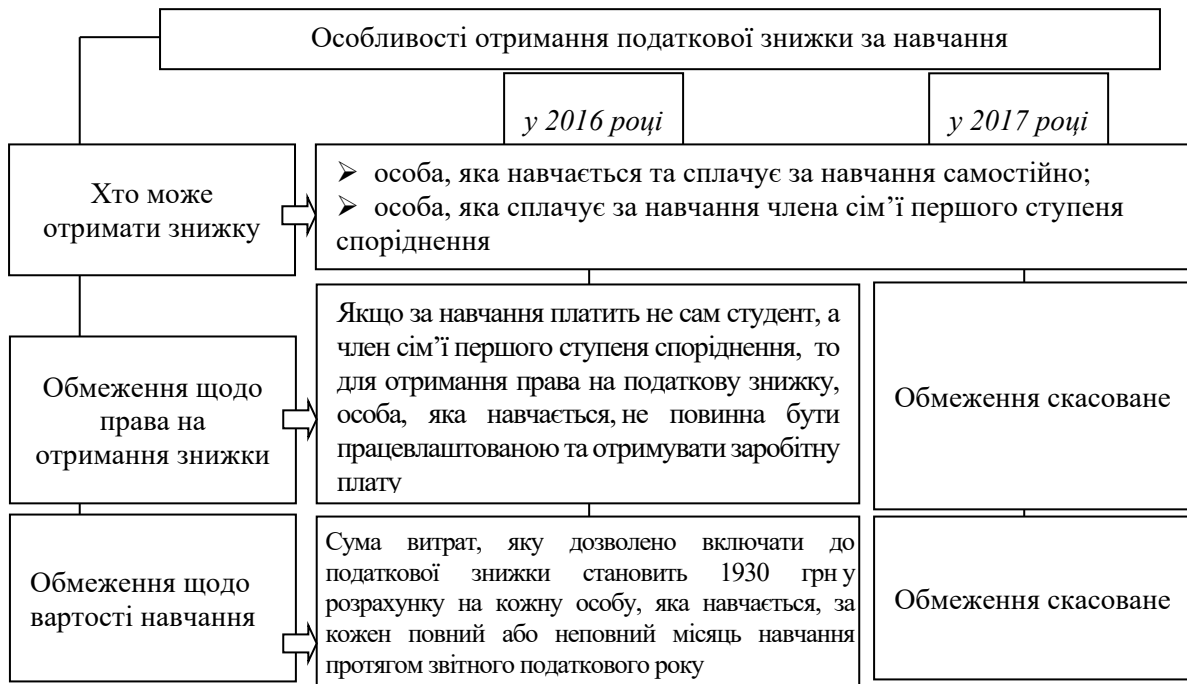

Рис. 4. Особливості отримання податкової знижки за навчання, визначені у 2016 та 2017 роках відповідно до податкового законодавства

Джерело: сформовано автором на підставі положень ПКУ в частині застосування податкової знижки з ПДФО

Представимо умови, за яких фізична особа може використати право включити витрати на навчання до податкової знижки (рис.5).

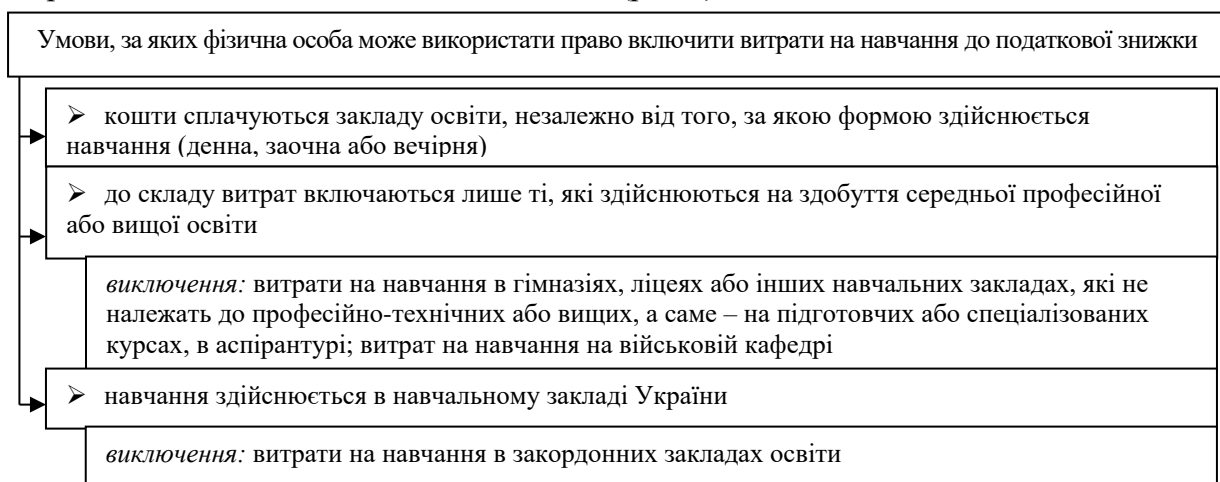

Рис. 5. Умови, за яких фізична особа може використати право включити витрати на навчання до податкової знижки

Джерело: сформовано автором на підставі положень ПКУ в частині застосування податкової знижки з ПДФО

При цьому необхідно враховувати, що “заклад освіти – юридична особа публічного чи приватного права, основним видом діяльності якої є освітня діяльність” [12].

Для прикладу в табл. 2 представимо практичне застосування положення ПКУ щодо податкової знижки з навчання.

Таблиця 2

Порядок розрахунку податкової знижки з навчання

№ з/п	Показники	Сума, грн
1.	Дохід у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховані (виплачені, надані) у зв'язку з трудовими відносинами	60 000
2.	Розмір ПСП	-
3.	Сума утриманого (сплаченого) податковим агентом ПДФО	10 800
4.	Загальна сума фактично здійснених протягом звітного (податкового) року витрат у граничних розмірах, дозволених до включення до ПЗ	12 000
5.	Сума (вартість) витрат платника податку-резидента, дозволених до включення до ПЗ з урахуванням обмеження	12 000
6.	Сума податку, на яку зменшуються податкові зобов'язання у зв'язку з використанням права на ПЗ	8 640
7.	Сума податку, яка підлягає поверненню	3 360

Джерело: розроблено автором

Узагальнена автором інформація в табл. 2, яка носить суто практичний характер, дозволить спростити порядок заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи в частині визначення податкової знижки за навчання.

З травня 2012 року в Україні діє програма здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов. Механізм реалізації цієї програми регламентовано Порядком здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 25.04.2012 р. № 343 [10]. Сутність програми полягає у здешевленні вартості іпотечних кредитів для вказаних громадян, шляхом відшкодування державою частини відсотків за банківськими кредитами, отриманими на будівництво чи придбання житла в новобудовах [3].

Розмір видатків на компенсацію відсоткової ставки кредитів банків за укладеними договорами представлено в табл. 3.

Таблиця 3

**Видатки на компенсацію відсоткової ставки кредитів банків
2012-2017 (I півріччя)***

Рік	Кількість укладених угод, шт.	Обсяг банківських ресурсів, тис. грн	Виплачено компенсації, тис. грн
2012	1 233	285 376,80	6 404,16
2013	2 154	500 970,60	53 364,98
2014	170	40 054,30	89 351,62
2015	0	0,00	78 824,65
2016	0	0,00	68 779,37
2017	0	0,00	30 962,16
Разом	3 557	826 401,70	327 686,94

Джерело: сформовано автором за даними Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву [3]

У 2017 році фінансування укладання нових кредитних договорів за вказаним механізмом не передбачено Державним бюджетом.

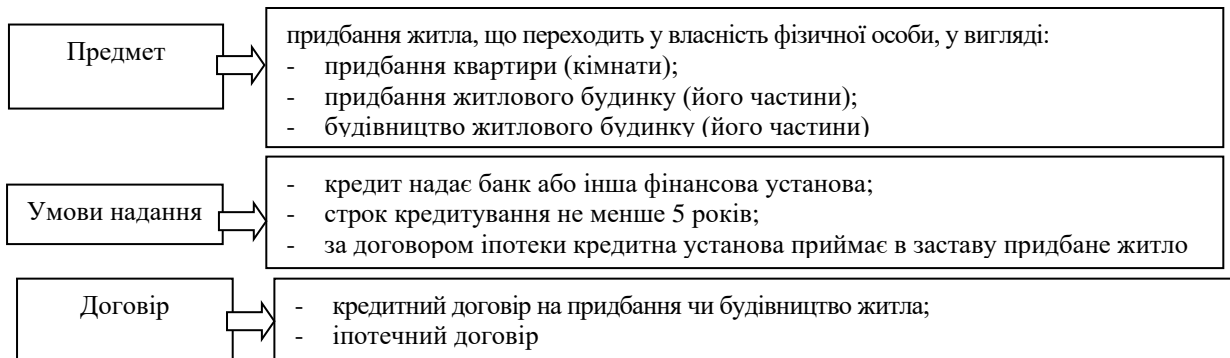

Рис.6. Головні ознаки іпотечного житлового кредиту

Джерело: розроблено автором

Рис.7. Вимоги чинного законодавства щодо можливості використання податкової знижки з іпотечного кредитування

Джерело: розроблено автором

У відповідності до пп. 14.1.87 ПКУ “іпотечний житловий кредит – фінансовий кредит, що надається фізичній особі банківською чи іншою фінансовою установою відповідно до закону строком не менш, як на п'ять повних календарних років для

фінансування витрат, пов'язаних із придбанням квартири (кімнати) чи житлового будинку (його частини) або будівництвом житлового будинку (його частини), що надаються у власність позичальника, з прийняттям кредитором такого житла (землі, що знаходиться під таким житловим будинком, у тому числі присадибної ділянки) у заставу [8].

Виходячи із представленого вище визначення, виокремимо головні ознаки іпотечного житлового кредиту (рис. 6).

Ризиком при укладання договору іпотечного житлового кредиту є об'єкт застави, яким виступає майно фізичної особи у вигляді квартири чи будинку. Фізичні особи, аби убезпечити себе, беруть у банківських установах споживчі кредити, за рахунок яких придбають житлове нерухоме майно. Однак за цих обставин, такі фізичні особи не матимуть змоги частково повернути сплачені зобов'язання перед бюджетом за ПДФО із застосуванням податкової знижки.

Фізична особа-резидент має виконати *наступні приписи* чинного податкового законодавства щодо можливості використання податкової знижки з іпотечного кредитування (рис.7).

Порядок розрахунку податкової знижки з іпотечного житлового кредитування представлено в табл. 4.

Таблиця 4

Порядок розрахунку податкової знижки з іпотечного житлового кредитування

№ з/п	Показники	Сума, грн
<i>Іпотечний кредит на придбання житла в розмірі, що менше або дорівнює 100 м², які визнано як мінімальна загальна площа житла</i>		
1.	Дохід у формі заробітної плати	120 000
2.	Розмір ПСП	-
3.	Сума утриманого (сплаченого) податковим агентом ПДФО	23 400
4.	Загальна сума фактично здійснених протягом звітного (податкового) року витрат у граничних розмірах, дозволених до включення до ПЗ	60 000
5.	Сума (вартість) витрат платника податку-резидента, дозволених до включення до ПЗ з урахуванням обмеження	60 000
6.	Сума податку, на яку зменшуються податкові зобов'язання у зв'язку з використанням права на ПЗ	10 800
7.	Сума податку, яка підлягає поверненню	12 600
<i>Іпотечний кредит на придбання житла загальна площа 120 м² (умовно)</i>		
1.	Дохід у формі заробітної плати	120 000
2.	Розмір ПСП	-
3.	Сума утриманого (сплаченого) податковим агентом ПДФО	23 400
4.	Загальна сума фактично здійснених протягом звітного (податкового) року витрат у граничних розмірах, дозволених до включення до ПЗ	60 000
5.	Розмір коефіцієнта $(100/120) = 0,83$	0,83
6.	Сума (вартість) витрат платника податку-резидента, дозволених до включення до ПЗ з урахуванням обмеження	49 800
7.	Сума податку, на яку зменшуються податкові зобов'язання у зв'язку з використанням права на ПЗ	12630
8.	Сума податку, яка підлягає поверненню	10770

Джерело: розроблено автором

Сьогодні в Україні діє Державна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010-2017 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1249 та продовжена постановою КМУ від 26 квітня 2017 р. № 294 [2].

Інформація про введення будинків в експлуатацію в рамках виконання програми будівництва доступного житла представлена в табл. 5.

Таблиця 5

Інформація про введення будинків в експлуатацію в рамках виконання програми будівництва доступного житла на 2012-2017 (I півріччя)

Рік	Загальна кількість введених будинків	Загальна кількість квартир в будинках	Загальна площа будинків (тис. кв. м.)	Кількість квартир учасників програми	Площа квартир учасників програми (тис. кв. м.)
2010	12	1126	77,4	113	6,6
2011	41	5296	360,1	726	49,4
2012	45	5113	302,6	703	45,6
2013	62	7664	554,8	1064	73,5
2014	31	3331	225,7	561	33,1
2015	18	2935	207,8	126	7,7
2016	16	2635	175,3	67	3,7
2017 (I пів.)	3	671	53,13	41	2,4
Разом:	214	26865	1812,2	3324	217,7

Джерело: сформовано автором за даними Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву [3]

За час реалізації програмою скористалися 3,7 тисяч сімей (табл. 6).

Таблиця 6

Кількість сімей, які отримали державну підтримку

Рік	Кількість сімей
2010	590
2011	792
2012	1258
2013	823
2014	147
2015	11
2016	39
2017 (I пів.)	9
Всього	3550

Джерело: сформовано автором за даними Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву [3]

Відповідно до постанови КМУ від 04.06.2003р. № 853 видатки на часткову компенсацію відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла передбачаються лише за раніше укладеними договорами [3]. Статистичні дані представлено в табл. 7.

Особливості застосування податкової знижки за програмою будівництва (придбання) доступного житла представлено на рис. 8.

Податкова знижка формується з витрат, понесених на сплату відсотків за користування кредитом, та погашення самого тіла кредиту.

Таблиця 7

Показники часткової компенсації відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла 2003-2017 (I півріччя)

Рік	Кількість укладених угод, шт.	Обсяг банківських ресурсів, тис. грн	Виплачено компенсації, тис. грн
2003	62	7 167,70	250,00
2004	1 143	96 811,60	1 500,00
2005	15 800	1 736 113,30	25 000,00
2006	0	0	99 250,00
2007	205	47 280,90	114 243,00
2008	675	153 052,50	103 729,00
2009	0	0	70 000,00
2010	0	0	117 800,00
2011	0	0	103 340,00
2012	0	0	91 297,00
2013	0	0	44 988,33
2014	0	0	44 074,47
2015	0	0	59 816,78
2016	0	0	53 376,98
2017	0	0	21 446,63
Всього	17 885	2 040 426,00	950 112,19

Відповідно до постанови КМУ від 04.06.2003р. № 853 видатки на часткову компенсацію відсоткової ставки кредитів комерційних банків молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла передбачаються лише за раніше укладеними договорами.

Джерело: сформовано автором за даними Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву [3]

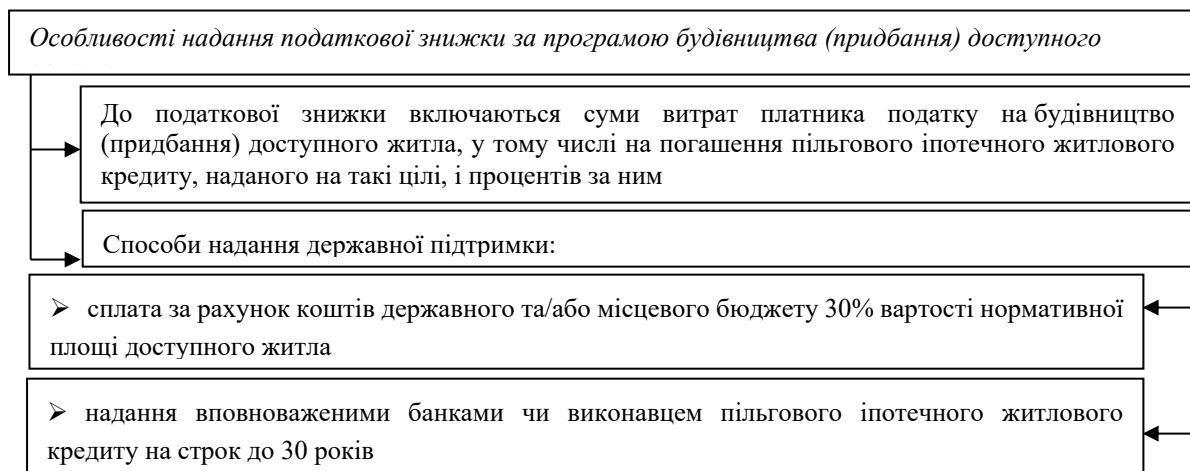

Рис.8. Особливості надання податкової знижки за програмою будівництва (придбання) доступного житла

Джерело: узагальнено автором на основі [10]

Пільговий кредит можливо отримати у тій установі банку, який уповноважили для виконання таких дій, або самим виконавцем програми. У випадку, якщо особа обере банк на власний розсуд, повернути сплачений ПДФО можливості не буде.

При отриманні податкової знижки за іпотечним житловим кредитом, який було розглянуто раніше, в частині застосування коефіцієнту для остаточного розрахунку податкової знижки, в даному випадку, таких обмежень не встановлено і тому обмеження щодо площі житла в розмірі 100 м² не розповсюджується на таку знижку.

Крім того, не встановлено обмеження щодо права на податкову знижку 10 календарними роками. При цьому витрати дозволено включати до податкової знижки навіть під час будівництва житла, а не після отримання права власності та відмітки в паспорті про основне місце проживання за такою адресою фізичною особою-платником ПДФО.

Держава зацікавлює громадян у здійсненні довгострокового страхування життя та недержавного пенсійного забезпечення шляхом можливості часткового покриття таких витрат за рахунок повернення ПДФО.

Недержавне пенсійне забезпечення – це вид пенсійного забезпечення, яке здійснюється недержавними пенсійними фондами, страховими організаціями та банками відповідно до Закону України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 р. № 1057-IV [8].

Договір довгострокового страхування життя – це договір страхування життя строком на п’ять і більше років, який передбачає страхову виплату одноразово або у вигляді анuitету, якщо застрахована особа дожила до закінчення терміну дії договору страхування чи події, передбаченої в договорі страхування, або досягла віку, визначеного договором [8].

Особливістю дострокового страхування життя особисто платником податку та здійснення ним страхових платежів щодо членів сім’ї першого ступеня споріднення є те, що податкова знижка розповсюджуються за усіма окремо перерахованими видами витрат.

Порядок розрахунку податкової знижки за договором довгострокового страхування життя представлено у табл. 8.

Таблиця 8

Порядок розрахунку податкової знижки за договором довгострокового страхування життя

№ з/п	Показники	Сума, грн
1.	Дохід у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховані (виплачені, надані) у зв'язку з трудовими відносинами	21 600
2.	Розмір ПСП	8268
3.	Сума утриманого (сплаченого) податковим агентом ПДФО	2399,76
4.	Загальна сума фактично здійснених протягом звітного (податкового) року витрат у граничних розмірах, дозволених до включення до ПЗ	3200
5.	Сума (вартість) витрат платника податку-резидента, дозволених до включення до ПЗ з урахуванням обмеження	3200
6.	Сума податку, на яку зменшуються податкові зобов'язання у зв'язку з використанням права на ПЗ	1823,76
7.	Сума податку, яка підлягає поверненню	576

Джерело: розроблено автором

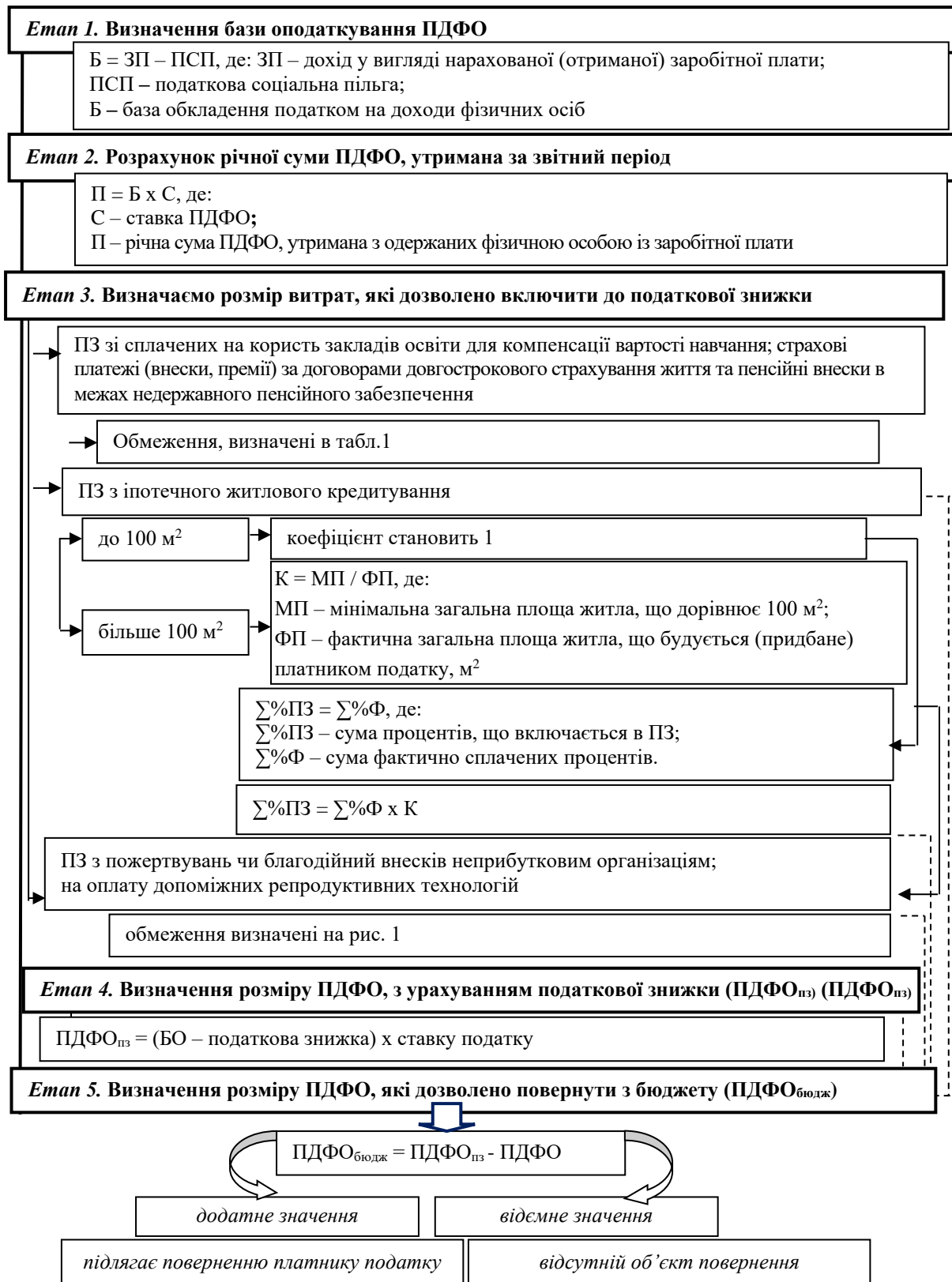

Рис. 9. Пропонований алгоритм розрахунку суми податкової знижки за розглянутими видами витрат з урахуванням особливостей за кожною із них
 Джерело: розроблено автором

Узагальнюючий алгоритм розрахунку суми податкової знижки за розглянутими вище видами витрат з урахуванням особливостей за кожною із них представлено на рис. 9.

Висновки. Враховуючи види податкової знижки, які виникають при сплаті за навчання вищим та середнім закладам освіти; частини суми відсотків за іпотечним кредитом; страхових платежів; на переобладнання транспортного засобу; на будівництво доступного житла, автором запропоновано алгоритм розрахунку сум ПДФО, які діюче законодавство дозволяє повернути фізичним особам-платникам ПДФО, резидентам, які отримують доходи у вигляді заробітної плати як наймані особи.

Представлений алгоритм враховує не тільки загальні засади формування податкової знижки, а й особливості, притаманні кожному із видів витрат. Це дозволить фізичним особам бути проінформованими в повному обсязі щодо можливостей, які представляє податкове законодавство щодо повернення частини сплачених бюджетоутворюючих платежів у вигляді ПДФО.

Крім того, будь-який процес має бути документально підтверджений. Тож автором, у розрізі кожного із видів податкової знижки, досліджено склад первинних, зведених документів та податкової звітності, що дозволить платнику самостійно сформувавши пакет документів та не втратити права відшкодувати можливі витрати, які передбачено податковим законодавством.

Список використаних джерел

1. Бойко С.В. Податок на доходи фізичних осіб у формуванні фінансових ресурсів розширеного уряду / С.В. Бойко, О.О. Драган // Економічний часопис - XXI. – 2016. – № 161. – С. 35-38.
2. Державна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010 - 2017 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1249 (чинна згідно постанови КМУ від 26 квітня 2017 р. № 294).
3. Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.molod-kredit.gov.ua>.
4. Задорожня Л. Оцінка ефективності пільг із податку на доходи фізичних осіб в Україні / Л. Задорожня // Економіст. – 2015. – № 9. – С. 29-33.
5. Кучеркова С.О. Податкова знижка на навчання: нюанси відшкодування / С.О. Кучеркова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(3). – С. 133-139.
6. Онуфрик М.С. Пільгове оподаткування фізичних осіб в Україні: нормативно-правовий контекст / М.С. Онуфрик // Фінансове право. – 2013. – № 2. – С. 15-17.
7. Плахтій Т.Ф. Особливості оподаткування податком на доходи фізичних осіб операцій із переобладнання транспортного засобу задля використання альтернативного біопалива / Т.Ф. Плахтій, В.Ю. Драчук // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2016. – №12. – С.71-80.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua>.
9. Податок на доходи фізичних осіб: Навч. посіб. / Правдюк Н.Л., Подолянчук О.А., Іщенко Я.П., Любар О.О.; За ред. Н.Л. Правдюк. Вінниця: ТОВ “Фірма “Планер”, 2012. – 168 с.
10. Порядок здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 25.04.2012 р. № 343.
11. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 02.10.2015 № 859.

12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua>.
13. Територіальні органи ДФС у Вінницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vin.sfs.gov.ua>.
14. Ткаченко Н.М. Податок на доходи фізичних осіб, його системне зростання та вплив на рівень життя населення / Н.М. Ткаченко, Н.О. Ільєнко // Економічний вісник Донбасу. – 2017. – № 2. – С. 113-120.
15. Юрчишена Л.В. Податок на доходи фізичних осіб: механізм стягнення та джерело доходу бюджету України / Л.В. Юрчишена // Финансы, учёт, банки. – 2016. – Вып. 1. – С. 215-224.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Boiko S.V. Podatok na dokhody fizychnykh osib u formuvanni finansovykh resursiv rozshyrenoho uriadu / S.V. Boiko, O.O. Drahan // Ekonomichnyi chasopys - XXI. – 2016. – № 161. – Pp. 35-38.
2. Derzhavna tsilova sotsialno-ekonomichna prohrama budivnytstva (prydbannia) dostupnoho zhytla na 2010 - 2017 roky, zatverdzhena postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 lystopada 2009 roku № 1249 (chynna zghidno postanovy KMU vid 26 kvitnia 2017 r. № 294).
3. Derzhavnyi fond spryiannia molodizhnomu zhytlovomu budivnytstvu [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.molod-kredit.gov.ua>.
4. Zadorozhnia L. Otsinka efektyvnosti pilh iz podatku na dokhody fizychnykh osib v Ukraini / L. Zadorozhnia // Ekonomist. – 2015. – № 9. – Pp. 29-33.
5. Kucherkova S.O. Podatkova znyzhka na navchannia: niuansy vidshkoduvannia / S.O. Kucherkova // Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky). – 2013. – № 1(3). – Pp. 133-139.
6. Onufryk M.S. Pilhove opodatkovannia fizychnykh osib v Ukraini: normatyvno-pravovy kontekst / M.S. Onufryk // Finansove pravo . – 2013. – № 2. – Pp. 15-17.
7. Plakhtii T.F. Osoblyvosti opodatkovannia podatkom na dokhody fizychnykh osib operatsii iz pereobladnannia transportnoho zasobu zadlia vykorystannia alternatyvnoho biopalyva / T.F. Plakhtii, V.Iu. Drachuk // Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. – 2016 . – №12. – Pp.71-80.
8. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua>.
9. Podatok na dokhody fizychnykh osib: Navch. posib. / Pravdiuk N.L., Podolianchuk O.A., Ishchenko Ya.P., Liubar O.O.; Za red.. N.L. Pravdiuk. Vinnytsia: TOV “Firma “Planer”, 2012. – 168 p.
10. Poriadok zdeshevlennia vartosti ipotechnykh kredytiv dlia zabezpechennia dostupnym zhytлом hromadian, yaki potrebut polipshennia zhytlovykh umov, zatverdzenym Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.04.2012 r. № 343.
11. Pro zatverdzhennia formy podatkovoi deklaratsii pro mainovy stan i dokhody ta Instruksii shchodo zapovnennia podatkovoi deklaratsii pro mainovy stan i dokhody, zatverdzheno nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 02.10.2015 № 859.
12. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon0.rada.gov.ua>.
13. Terytorialni orhany DFS u Vinnytskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://vin.sfs.gov.ua>.
14. Tkachenko N.M. Podatok na dokhody fizychnykh osib, yoho systemne zrostannia ta vplyv na riven zhyttia naseleння / N.M. Tkachenko, N.O. Ilienکو // Ekonomichnyi visnyk Donbasu. – 2017. – № 2. – Pp. 113-120.

15. Iurchyshena L.V. Podatok na dokhody fizychnykh osib: mekhanizm stiahnennia ta dzherelo dokhodu biudzhetu Ukrainy / L.V. Yurchyshena // *Finansy, uchet, banky.* – 2016. – Vol. 1. – Pp. 215-224.

**ANNOTATION
TAX ABATEMENT ON PERSONAL INCOME TAX:
APPLICATION PROCEDURE AND DOCUMENTARY ASSIGNMENT**

*PLAKHTII Tetiana,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Accounting and Taxation
in the Fields of the Economy,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article is devoted to the urgent issues of applying tax abatement on the personal income tax for study at higher and secondary educational institutions; for payment of the interest amount on a mortgage; for insurance payments; for vehicle re-equipment; for construction of affordable housing, etc. Peculiarities of taxation of tax abatement transactions, which results in a partial return of the paid commitments to the budget, are disclosed.

Legislative regulation of the transactions determining tax abatement on the personal income tax is presented.

In the course of the research there have been revealed certain features that arise when used by a resident individual who receives income in the form of wages, what made it possible to specify classification of the documents that enable to take advantage of the right for a tax abatement on the basis of such characteristic as “type of expenditure”. This makes it possible to draw attention of those payers who have the right for a partial refund from the budget of the PIT commitments paid during the reporting period to the features of this mechanism. At the same time, it is necessary to have the possibility of the partial PIT refund due to obtaining complete information on the sequence of actions that must be performed by the payer having supporting documents.

Keywords: accounting, taxation, personal income tax, documenting, tax rebate, taxable income, salary, resident individual.

Fig. 9. Tabl. 8. Lit. 15.

**АННОТАЦИЯ
НАЛОГОВАЯ СКИДКА ПО НАЛОГУ НА ДОХОДЫ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ:
ПОРЯДОК ПРИМЕНЕНИЯ И ДОКУМЕНТАЛЬНОЕ ПОДТВЕРЖДЕНИЕ**

*ПЛАХТИЙ Татьяна Фёдоровна,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры учёта и налогообложения
в отраслях экономики,
Винницкий национальный
аграрный университет
(г. Винница)*

Статья посвящена актуальным вопросам применения налоговой скидки по налогу на доходы физических лиц за обучение высшим и средним учебным заведениям; на уплату части суммы процентов по ипотечному кредиту; на уплату страховых

платежей; на переоборудование транспортного средства; на строительство доступного жилья. Раскрыты особенности налогообложения операций по предоставлению налоговой скидки, результатом чего является частичный возврат уплаченных обязательств в бюджет. Представлены законодательное регулирование операций по определению налоговой скидки по налогу на доходы физических лиц. В процессе исследования выявлены особенности, которые возникают при использовании физическим лицом-резидентом, получает доходы в виде заработной платы скидки по НДФЛ. Это позволило уточнить классификацию документов, которые дают возможность воспользоваться правом на налоговую скидку по признаку "вид расходов". Практическое значение статьи заключается в возможности обратить внимание тех плательщиков, имеющих право на частичный возврат уплаченных в течение отчетного периода обязательств по НДФЛ из бюджета особенности этого механизма. При этом иметь возможность частичного возврата НДФЛ за счет получения полной информации о последовательности действий, которые необходимо выполнить плательщику, имея подтверждающие документы.

Ключевые слова: учёт, налогообложение, налог на доходы физических лиц, документирование, налоговая скидка, налогооблагаемый доход, заработная плата, физическое лицо-резидент.

Рис. 9. Табл. 8. Лит. 15.

Інформація про автора

ПЛАХТІЙ Тетяна Федорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: taniprof@i.ua).

PLAKHTII Tetiana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation in the Fields of the Economy, Vinnytsia National Agrarian University (21008 Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: taniprof@i.ua).

ПЛАХТИЙ Татьяна Фёдоровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учёта и налогообложения в отраслях экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: taniprof@i.ua).

